

Де публікуватися? Допомога авторам у виборі видання для підвищення індексу цитування

Останніми роками для оцінки ефективності діяльності науковців, університетів, науково-дослідних центрів, лабораторій, національної науки в цілому активно використовуються показники цитування, які розглядаються як цільові індикатори стану науки. На думку відомих міжнародних експертів, які займаються бібліометричними дослідженнями, аналіз цитувань дозволяє виявити закономірності і визначити ймовірні темпи розвитку науки, є ефективним методом вивчення комунікаційних зв'язків у науковому співтоваристві та виявлення можливих або нових напрямів наукових знань.

Аналіз бібліографічних посилань дозволяє виявляти закономірності інформаційних зв'язків між науковими документами та їх авторами, є необхідною умовою етики наукової творчості, критерієм внеску окремих вчених та наукових колективів у науку, ступеня їх суспільного визнання і наукового престижу.

Наукометричний аналіз на основі показників цитування має цілий ряд безсумнівних переваг, які визначають доцільність його використання. Застосування таких параметрів забезпечує зовнішню, незалежну експертизу результатів наукової діяльності. А при використанні міжнародних наукометричних систем — оцінку міжнародного рівня. Цитованість є найбільш важливим показником при оцінці продуктивності та значущості вчених і наукових колективів.

Ефективність наукової діяльності може оцінюватися з використанням як якісних, так і кількісних показників. В основі якісних оцінок лежать висновки експертів, але суб'єктивність експертної оцінки може не відповідати реальній картині отриманих результатів.

Кількісні оцінки засновані на опублікованих даних: це число публікацій, аналіз частоти їх цитованості та індекси цитування, зокрема індекс Хірша та імпаکت-фактор наукового журналу, в якому роботи опубліковані. Крім того розглядається також кількість отриманих вітчизняних та міжнародних грантів, зареєстрованих патентів на винаходи, стипендій, вітчизняних та іноземних премій, участь у міжнародному науковому співробітництві, складі редколегій наукових журналів. Слід зазначити, що журнальні статті є найбільш масовим видом публікацій та становлять великий інтерес для аналізу масштабів, структури і джерел розвитку досліджень.

На сьогодні у світі не існує універсальної автоматизованої системи, яка б дозволяла на підставі аналізу цитовано-

сті оцінювати наукові журнали, науковців або наукові колективи. Визнаними є кілька потужних світових наукометричних баз даних: по журналах, які публікуються англійською мовою, — Web of Science та Scopus; в країнах, де використовується японська мова, — Citation Database for Japanese Papers; для журналів китайською мовою — Chinese Science Citation Index; російською мовою — SCIENCE INDEX (eLIBRARY). Але існує також багато інших наукометричних баз даних, які мають не менш важливе значення для окремих країн або групи країн. До таких баз даних можна віднести Copernicus International (Польща), DOAJ (Швеція), UlrichWeb (США), WorldCat (Нідерланди), BASE (Германія) та інші, індексація або реєстрація журналів у яких свідчить про високий рейтинг видавничої діяльності видавництва, їх кропітку роботу з оформлення журна-

лів та їхніх сайтів відповідно до міжнародних стандартів та виконання відповідних вимог з включення контенту журналів до міжнародних наукометричних баз даних.

Саме в цьому напрямку група компаній «МедЕксперт» активно працює останні роки. Починаючи з 2014 року, з метою підвищення якості публікацій, більш широкого представлення наукової продукції не тільки в Україні, але і в міжнародному науковому просторі, видавництвом була проведена робота з удосконалення оформлення паперової версії та електронних англійських версій сайтів журналів та приведення їх до міжнародних стандартів та вимог. За оцінкою Міжнародного Коміте-

ту редакторів медичних журналів (ICMJE), у 2016 році наукові медичні журнали, які видає група компаній «МедЕксперт», були включені у список журналів, публікаційна діяльність яких відповідає міжнародним стандартам і рекомендаціям.

За ці роки видавництво виконало підготовку та зареєструвало журнали «Сучасна педіатрія», «Перинатологія і педіатрія» та «Здоров'я жінки» у відомих міжнародних наукометричних базах даних, серед яких найбільш відомими є Index Copernicus International (Польща), DOAJ (Швеція), UlrichWeb (США), WorldCat (Нідерланди), BASE (Германія), HINARI (BOO3), Crossref (США). Кожна з цих наукометричних баз даних має свої особливості діяльності в оцінці якості наукової публікаційної продукції та видань, які в них індексуються, підходах до розрахунків індексів цитування та імпаکت-факторів наукових видань, різноманітних послуг, які надаються з метою покращення

Научно-практический журнал СОВРЕМЕННАЯ ПЕДИАТРИЯ Подписной индекс 09850

якості публікацій, тощо. Однак унікальною перевагою співпраці з міжнародними наукометричними базами даних є те, що індексація в них суттєво підвищує представлення результатів наукових досліджень за межами України, сприяє прискоренню їх входження в систему наукових комунікацій і, таким чином, підвищує рейтинги цитованості вчених.

Тому при виборі видань для публікації результатів досліджень науковці, науково-дослідні інститути та університети повинні мати повне уявлення про журнал, в якому планується публікація наукової статті. Одним із показників відповідності журналів міжнародним стандартам оформлення публікацій є реєстрація в міжнародних наукометричних базах даних.

Реєстрація видавництва «МедЕксперт» у наукометричній базі даних Crossref (США) дозволила з 2014 року присвоювати всім статтям журналів цифровий ідентифікатор об'єкта (Digital Object Identifier – DOI). Цифровий ідентифікатор було запропоновано використовувати наприкінці минулого століття для створення постійних гіперпосилань, які б забезпечували точне знаходження сайтів (прямий зв'язок із публікацією), на яких розташовані наукові статті та інші види наукової публікаційної діяльності і які б працювали навіть при зміні структури сайтів.

DOI – це унікальний ідентифікатор, який реєструється для об'єкта інтелектуальної власності (статті, книги, нормативні документи, різні дані в електронному форматі тощо) в єдиному міжнародному реєстрі DOI і залишається незмінним, дозволяючи, таким чином, довготривало ідентифікувати визначення певного цифрового об'єкта в глобальному інформаційному середовищі. Технології, запроваджені Crossref, дозволяють використовувати безліч можливостей електронної обробки інформаційних об'єктів, зокрема підрахунок цитованості, пошук плагіату, контроль версій документів, облік місць зберігання електронного тексту та багато іншого.

За останні роки цифровий ідентифікатор став широко використовуватися як науковими виданнями, так і вченими, і, разом із додатковими можливостями та сервісами, які пропонуються Crossref, став обов'язковим для журналів, які мають високий рейтинг публікаційної діяльності.

Група компаній «МедЕксперт» є членом Міжнародної Асоціації Видавців Наукової Літератури (Publishers International Linking Association – PILA) з 2014 року. Асоціація є некомерційною організацією, яка об'єднує понад 8000 видавництв, університетів, наукових товариств та інших видавців наукових матеріалів. Основною метою діяльності асоціації є розробка і впровадження технологічних та інших стандартів видавничої діяльності, а також розвиток інших суміжних видавничих технологій. Асоціація PILA є керуючою структурою агентства Crossref, яке надає цифровий ідентифікатори DOI для наукової продукції.

Directory of Open Access Journals (DOAJ) – це онлайн-платформа, яка надає відкритий доступ до журналів, що підлягають обов'язковому рецензуванню, та індексує їх. Директорія DOAJ була створена в 2003 році Штаб-квартирою бібліотек Лундського Університету (Швеція) за фінансової підтримки Open Society Institute (США). Основним напрямком діяльності DOAJ є просування і популяризація міжнародного руху «Журнали у відкритому доступі» (Open Access Journals) та створення сприятливих умов для доступу до відкритих науково-практичних та науково-дослідницьких журналів у мережі Internet.

DOAJ є дуже відомою в наукових колах, забезпечує пошукові послуги різних наукових журналів різними мовами, включає 9152 найменування журналів із 128 країн світу, понад 2 млн наукових статей. Реєстрація в цій базі даних потребує виконання необхідних вимог для включення найменування журналу в цю базу, що стосуються як паперової версії журналу, так і електронної версії англійською мовою. Включення журналу в DOAJ суттєво підвищує рейтинг журналу та видавництва і позитивно розглядається Scopus і Web of Science в процесі реєстрації у цих наукометричних базах даних. Видавництво «МедЕксперт» було зареєстровано в DOAJ у 2015 році, так само, як і в наукометричній базі даних Index Copernicus International (Польща).

Index Copernicus International – це міжнародна спеціалізована платформа для розповсюдження наукових досягнень поряд з підтримкою національного і міжнародного співробітництва між науковцями, видавцями наукових журналів і науковими спільнотами. Співпрацюючи з Index Copernicus International, вчені з усього світу, які представляють різні галузі знань, мають можливість представити свої здобутки, результати наукових досліджень, у тому числі й публікації, розміщені на розгляд широкого кола користувачів. Це дає можливість користувачам не тільки спостерігати, але й встановлювати зв'язки, шукати партнерів по науковому співробітництву.

Index Copernicus International є ідеальним інструментом для наукових співтовариств, дослідницьких інститутів та інших організацій, які проводять дослідження, керують дослідженнями і науково-технічними розробками, а також дозволяє переглядати звітний моніторинг прогресу інститутів і дослідників. Система дозволяє створювати архіви і проводити багатопрофільний аналіз досягнень вчених того чи іншого наукового закладу. Надає доступ до зовнішніх баз даних і додаткових інструментів, які можуть забезпечити налагодження співпраці між інституціями.

Безумовно, багато можливостей платформа Index Copernicus International надає і у видавничому процесі. За допомогою платформи Index Copernicus International редактори мають можливість ефективно керувати видав-

Научно-практический журнал ПЕРИНАТОЛОГИЯ И ПЕДИАТРИЯ Подписной индекс 2281 1

ничим процесом, зменшуючи витрати, відбирати статті для видань і процедуру редагування, а також удосконалювати стратегію розвитку видання. Завдяки інтеграції з іншими наукометричними базами даних Index Copernicus International дозволяє представляти зареєстровані публікації, профілі вчених, наукових видавництв, власні показники оцінки якості публікацій світовій науковій спільноті, що, безумовно, підвищує репрезентативність результатів наукових досліджень вчених за межами України, сприяє підвищенню цитованості та індексів цитування вітчизняних науковців.

Видавництво «МедЕксперт» зареєстроване в загальновідомій та найстарішій базі даних Ulrich's Periodicals Directory (США). Вперше довідник Ulrich's був опублікований у 1932 році видавництвом Bowker. Наразі Ulrich's Periodicals Directory підпорядковується підрозділу Serial Solutions видавництва Proquest. Ulrich's Periodicals Directory є найбільшою базою даних, яка описує світовий потік серійних (періодичних) видань (популярних і наукових журналів) за всіма тематичними напрямками життєдіяльності. База даних містить опис майже 300 тис. періодичних видань, з яких понад 200 тис. публікуються в даний час. Кількість зареєстрованих наукових видань у цій базі даних у шість разів більша, ніж у Scopus, та десятикратно перевищує кількість найменувань наукових журналів Web of Science. Ця база даних є одним з основних джерел отримання даних про закордонні періодичні (серіальні) видання. Ulrich's Periodicals Directory активно використовується науковими установами для проведення науково-дослідних робіт з аналізу світового потоку періодичних видань, у довідково-інформаційній роботі та при комплектуванні надходження періодичних видань.

WorldCat – найбільший зведений електронний каталог бібліотек усього світу, які співпрацюють з Online Computer Library Center (OCLC). OCLC – некомерційний членський комп'ютерний бібліотечний сервіс та науково-дослідницька організація, громадської метою якої є розширення доступу до світової інформації. Організація була заснована Fred Kilgour у 1967 році, головний офіс знаходиться в Дубліні, штат Огайо, США. На сьогодні більше 72 тисяч бібліотек у 170 країнах і територіях використовують послуги OCLC для пошуку, придбання, каталогізації, запозичення і збереження бібліотечних матеріалів, налічує більше 35 мільйонів бібліографічних записів і 600 мільйонів адресних списків. Щорічно обсяг каталогу виростає на 2 млн записів.

WorldCat розширюється щодня, в базі даних знаходяться сотні мільйонів записів про усі види творів на 470 мовах світу. База призначена для забезпечення доступу до ресурсів у мережі Інтернет, де більшість користувачів починають свій пошук інформації. Із 2006 р. став можливим вільний доступ до пошуку в базі даних WorldCat з веб-сторінки.

Цікаво, що ця наукометрична база даних використовує сучасні інформаційні технології, які дозволяють автоматично здійснювати експорт контенту наукових журналів з інших наукометричних баз даних, таких як Crossref, DOAJ, Google Scholar, в яких ці журнали зареєстровані, а видавництва цих журналів регулярно надсилають метадані до цих баз даних.

Останніми роками в Україні розроблено ряд законодавчих документів щодо питань про вищу освіту. Зокрема в постанові Кабінету Міністрів України від 2015 р. № 656 «Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту»» сказано, що при затвердженні рішень про присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань (професор, доцент, старший дослідник) враховується обов'язкова публікація наукових праць здобувачів у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз. Значна та кропітка робота, виконана видавництвом

«МедЕксперт» останніми роками, відповідає як вимогам часу – інтеграції національної науки в міжнародне наукове співтовариство, так і рекомендаціям Кабінету Міністрів, Міністерства освіти та науки України. На сьогодні журнали видавництва не тільки зареєстровані у вищезгаданих наукометричних базах даних, але й мають контент наукових статей або метадані в них. Таким чином, перевагами для вчених, які працюють у сфері охорони материнства і дитини, є те, що наукові статті, опубліковані в журналах «Перинатологія і педіатрія», «Сучасна педіатрія» та «Здоров'я жінки», індексуються у всесвітньо відомих наукометричних базах даних.

Одним із важливих завдань наукометричних баз даних є дослідження публікаційної активності та цитованості авторів наукових праць. Хоча прийнято вважати, що найбільш універсальними серед них є Web of Science видавництва Thomson Reuters та Scopus видавництва Elsevier, основним обмеженням для оцінювання наукової діяльності українських науковців та організацій на основі використання можливостей Web of Science і Scopus є недостатня репрезентативність у них неангломовної періодики. Слід додати, що більшість журналів включені до Scopus на комерційних засадах – обробка журналів здійснюється за рахунок коштів видавництва, що надходять від авторів поданих індивідуальних статей, крім того, доступ до інформаційних ресурсів цих баз є платним.

До 2004 року протягом 50 років Web of Science була єдиним джерелом отримання даних для оцінювання публікаційної активності та наукометричних показників вчених. Потім з'явилися одразу два конкуренти Web of Science – бази даних Scopus і Google Scholar (Academia). Створюючи Scopus, видавництво Elsevier прагнуло створити найбільшу в світі наукометричну базу даних. На відміну від Web of Science, база даних Scopus забезпечує більш широке покриття

Научно-практический журнал

ЗДОРОВ'Я ЖЕНЩИНЫ

Подписной индекс 74598

не лише найменувань вітчизняних наукових журналів, але й періодики всіх сусідніх до України держав. Це особливо важливо, враховуючи тісні наукові зв'язки наших вчених із колегами з близького зарубіжжя. Але ця система опрацьовує незначну кількість українських наукових видань, на сьогодні нараховується тільки 40 українських видань, які індексовані в Scopus, з яких 8 медичних наукових журналів.

Окрім того, Scopus, Web of Science та багато інших наукометричних баз даних не індексують кириличні видання, якщо в них відсутні склад редколегії та контакти, зміст видання та резюме з метаданими правильною англійською мовою.

На відміну від Scopus та Web of Science, наукометрична база даних Google Scholar була створена за новими концептуальними принципами підрахунку наукометричних показників. Ця база індексує не видання, а web-сегменти: розділи сайтів наукових та освітніх установ, особисті сайти дослідників, on-line видавничі платформи, інші спеціалізовані web-ресурси. Перевагою використання Google Scholar є те, що ця платформа відрізняється від інших такими позитивними рисами, як некомерційність та спрямованість на охоплення наукових публікацій усіх країн, усіма мовами та з усіх галузей знань. Тому в нашій країні Google Scholar вибраний як бібліометрична платформа для побудови інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки» для надання суспільству цілісної картини щодо стану вітчизняного академічного середовища на основі створених ученими в системі Google Scholar бібліометричних профілів. З усіх наукометричних баз даних в Google Scholar достатньо повно представлені публікації українських вчених.

Група компаній «МедЕксперт» у своїй діяльності використовує та має бібліометричні профілі в Google Scholar для своїх журналів і займає високі позиції в рейтингу наукових періодичних видань у Національній системі «Бібліометрика української науки».

Слід визнати, що практика доведення результатів наукових досліджень у формі публікацій у наукових журналах, що склалася в минулих століттях, сьогодні не є оптимальною та ефективною. Зараз кількість публікацій з медицини настільки велика і різноманітна за видами і каналами інформації, що, незважаючи на наявність Інтернету, більша частина інформації просто не досягає кінцевого користувача і виявляється незатребуваною. І це демонструють показники цитованості, які або відсутні, або дуже низькі для більшої частини публікацій.

Для того, що б наукова стаття була процитована, вона повинна:

- містити конкурентоспроможні ідеї і технології;
- бути опублікована в журналі з великим тиражем,

широкою географією не тільки по країні, де публікується стаття, але й за кордоном, з використанням Internet-ресурсів;

- бути оформлена відповідно до міжнародних стандартів;
- містити англійські фактографічні дані (редколегія, контакти, метадані, реферат, інформативні ключові слова);
- мати англійську версію web-сайту журналу;
- представлена в найбільш відомих як національних, так і світових наукометричних базах даних.

Важливе значення також має активність вчених та їх інтерес до реєстрації у різних, визнаних у світі, ідентифікаторів науковця та профілів (ResearchID, ReasearchGate, ORCID, Google Scholar та інші), які дозволяють оцінювати власну наукову діяльність, цитованість та індекси цитування, знаходити та спілкуватися з вченими з різних країн.

Сьогодні, коли цитованість та показники цитування почали визнавати одним з основних критеріїв наукової діяльності, у підвищенні цих показників багато залежить від вчених, їх зацікавленості в тому, що б їхня стаття була процитована. Слід також враховувати, що при оцінці наукової діяльності вчених, наукових та освітніх закладів, атестаціях однією з важливих сучасних вимог буде не кількість опублікованих статей, а рівень цитованості та показники цитування.

Одним із важливих шляхів підвищення цитування наукових статей є публікація в наукових журналах, які від-

повідають міжнародним стандартам публікації наукових видань, широко представлені у відомих міжнародних наукометричних базах даних.

Група компаній «МедЕксперт» йде шляхом впровадження своїх журналів у максимальну кількість престижних світових наукометричних баз. Багато зусиль спрямовано на покращення та підвищення розповсюдження наукових статей у міжнародному інформаційному просторі через співпрацю з цими базами, що вже зараз дає результати, сприяє підвищенню рейтингу науковців та вітчизняної науки.

Слід зазначити, що публікація у журналах «Сучасна педіатрія» та «Перинатологія і педіатрія» видавництва «МедЕксперт», які роблять вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки, здійснюється на безоплатній основі.

*Завідувач наукового відділення
медико-інформаційних технологій
в педіатрії, акушерстві та гінекології
ДУ «ІПАГ НАМН України»,
д. мед.н. Марушко Р.В.*

Науково-практичний журнал

Міжнародний журнал РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА ПАЛІАТИВНА МЕДИЦИНА

